

קצת מיצעד והרבה עצבנות

— מאת נתן אלתרמן —

בית ראשונה במעלה ומצד זה הרי שצמי צום המיצעד הוא מצדק פחות מאשר מבצע סמוע, למשל, שהיה כידוע תגובה דווקא על ענין שבו לא היה לירדן חלק של ממש.

כן, אני יודע כי בממשלה יושבים חברים שאין להטיף להם, תחושה בטחונית, אך בשמעי את הנמקות צמיומו של המיצעד אני נוכח לדעת כי משנה-מקום משנה נימת רי טיעונים, אם לא ביסוד, הרי על כל פנים כלפי חוץ. וכך לא רק לגבי ענין זה. כך, דרך משל, שעה שמצאתי בעתון כיצד שר של אחדות העבודה מסביר כי אניה הדגל של ישראל נמכרה דחקא לגרמנים, ולא למרינה אחרת, משום שהגרמנים הציעו מחיר גבוה יר- הר בשלושה מיליונים מן המחיר שהציעו אח- רים. למקרא הדברים האלה, שנאמרו מפיו של איש אחדות העבודה כנימוק מספיק, השתדל-תי ליישב תמיהתי רק על ידי שאמתי לעצ-מי — אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו בקואליציה.

5.

מחאתו של בן-גוריון על צמצומו של המיצ-עד היא איפוא עמידה על ענין יסודי, שאמנם אינו מוסכם כיום, אלא שכך אירע כבר לא פעם גם בעבר. גם ללעג וללעז שפטיחים בבן-גוריון בענין זה כבר יש תקדימים. מחאתו זו לא רק שאינה מיוחדת, אלא שאילולא באה, היה צריך להזמין, והיא חשובה לא פחות מן ההזמנות לשגרירים. יתכן שהיא אפילו חשובה יותר. רק על דבר אחד מדב-רין בענין זה אני חולק, לא פחדנות יש בהתי-לטה זו של הממשלה — שכן בכל זאת קשה לדבר על פחדנות לאחר ששמענו מפי ראש-הממשלה ושר הבטחון כיצד הוא באופן אישי ציוה לרדוף אחרי ה"מיגים" וכיצד הוא באור-פן אישי ציוה שלא להפסיק את עבודת הט-ראקטוריסטים בצפון אפילו לרגע אחד. לא פחדנות יש בהחלטה של הממשלה על צמצומו של המיצעד, אלא דווקא אומץ לשנות ממה שכבר נקבע כנוהל וממה שכבר עשוי להיח-שב אולי כהישג וכמחאה על פגיעה יסודית בזכויות ריבונותה של המדינה. לכך יש להו-סיף את יחרון הניחושים הדיפלומטיים מסביב להזמנת השגרירים למיצעד, פעילות עסקי-נית ששיקרה פיצוי לציבור והיא משרה באמת קצת אוירה של ימי שלום בימים מתוחים אלה, שבהם חלקה הצפוני של הארץ נמצא למעשה במצב של שנת-חירום מובהקת. יש בכל הפעילות הדיפלומטית הזאת מסביב למיצעד המצומצם משהו מדרדוש של אנפיל-אית מדיניות נוחה, שהממשלה מרגישה בהן יפה יותר מאשר בנעלים הקודמות, שהן גם גדולות מדי. ואף על פי כן אין לשכות כי אותן נעלים הן שהביאו אותנו אל הישגים שעליהם אנו נשענים כיום ואולי מוקדם לר-אותו כבלואים שעבר זמנם.

לשרשי חיים של כלל ושל יחיד ולעיקרי שמ' חות אדם וייסודיו.

כן על מיצעדי צה"ל, על מקומם ועל היקף פם, אפשר לדון מצדדים שונים, אלא שצמי צום המיצעד בירושלים בשנה זו נימוק, כי דוע, אחר.

3.

מיצעד יום העצמאות בירושלים צומצם הש-נה כדי להתאימו לתנאי שביתת הנשק. הממ-שלה, שעה שהיא משמיעה נימוק זה, מסתייעה גם בטענה אחרת שיש בה מן ההגיון: הימנ-עותה של ירדן מהסגות-גבול ומתקריות, דבר הראוי מדרג-הטבע למחווה שכנגד. טיעון זה יש בו הגיון, כאמור, אלא שהוא חסר עוב-דה אחת יסודית, והיא העובדה שממשלת יר-דן מפירה את תנאי שביתת הנשק, זה חשעי-עשרה שנה, לגבי ענינים אשר מבחינה עק-רונית ומוחשית גם יחד הם מן החשובים ביו-תר הן מצד משמעותם ההיסטורית והן מצד משמעותם המדינית בהווה. דיינו אם נוכרי כי על אף תנאיו המפורשים של הסכם שבי-ת הנשק אוסרת ירדן את הגישה אל הכותל הכערי והוסמת דרך אל בית המדי-נה. ויתורה של ישראל על עריכת מיצעד צבאי מלא בירושלים הוא איפוא לא מחוה-ה כנגד-מחווה, כפי שהממשלה מציגה את הד-ברים, אלא ויתור חד-צדדי בתחלט. ממ-שלתנו רשאית כמובן לעשות זאת, אלא שהיא צריכה להעמיד את הדברים באור הנכון ולא לטשטש את משמעותם. המאמצים לשכנע את השגרירים, לבוא לחזות במיצעד המצומצם, הממלא את תנאי שביתת הנשק, הם למעשה מאמצים לשכנעם לבוא לחזות כיצד ישראל משלימה עם הפרת התנאים היסודיים של ההסכם על ידי הצד השני. תכלית זו אינה מצדיקה אולי שידולים רבים כל כך. אמנם נוכחותם של השגרירים עשויה להוסיף על יוק-רתה של הממשלה כלפי פנים, אלא שהיוקרה האמתית היא לא תמיד במקום שצרכי הרגע רואים אותה.

בצמצומו של המיצעד יש עוד נקודה ש-אינה בטלה בששים. קיום המיצעדים הקוד-מים המלאים בירושלים, אף שהם גונו על ידי אר"ם, נשתלבו עם זאת בכלל השתרשר-תה של ירושלים בחודעתן של האומות כביר-תה של ישראל ונעשו חלק מגילוי הריבונות בתחום הזה. היתור על ענין זה ספק אם הוא הדבר הנכון במקום הנכון ובזמן הנכון. בתקר-פה שבה חודגות פגיעות השכנים בריבונותה של ישראל מן הממדים השכיחים, אמנם יר-דן, כאמור, אינה שותפה אקטיבית לפגיעות אלו, אך פגיעותיה העיקריות בתנאי שביתת הנשק הן כפי שראינו בעלות משמעות מדי-

התכונה מסביב להזמנות שנשלחו אל השג-רירים, לחזות במיצעד צה"ל בירושלים, עוד נמשכת בשעה זו. תחזיות וניחושים של חו-רים-מוסמכים, ותגובות של יודעי-דבר והע-רות-פרשנות, ימשכו ולא יירדו כנראה מן הפרק עד לרגע האחרון, עד שיוברר בדיוק מי יבוא ומי ייעדר.

הכל יודעים כי שאלת נוכחותו, או אי-נוכחותו של שגריר זה או אחר, היא, במקרה זה, חשובה במיוחד לאו דווקא מצד משמעו-ה המדינית של הדבר, אלא מצד היותה פו-צוי להתרחשות אחרת: לצמצומו של המיצ-עד בירושלים והתאמתו לתנאי שביתת-הנ-שק. מכאן האוירה המיוחדת שנשתררה מסביב להזמנת השגרירים, אירחה העצבנית של פעילות המכוונת לענין אחד תוך התכוונות לענין שני, תוך חשש לצאת קרח משני הענינים גם יחד, ותוך כדי הצעות חרות אל הרושם שהדברים יעשו על דעת הקהל מבית. גוון זה של פעילות ממשלתית הוא ענין לעצ-מו, אלא שכבר הורגלנו בו בשנים האחרונות, גם בהזדמנויות אחרות, והוא כמעט קו אופי ואינו תיודש.

2.

לא כל מיצעד צריך להיות, כמובן, מושלם בכל הכלים. אמנם, במידה שיש משמעות למיצעדים כאלה, הרי הם באים לא כדי לצאת ידי חובה, אלא כדי להפגין כלפי פנים וכלפי חוץ, בעיקר בומני מתיחות, מידת נכונות ר-כיה, אך ברור כי אף על פי כן אפשר ואפשר להחליט על צמצום המיצעדים הצבאיים ביום העצמאות, לא רק בירושלים, אלא אף בערים אחרות. כידוע, יש סבורים אפילו כי יום העצ-מאות צריך להיות, מתוך נימוקים שאיני סבור כי יש לקבלם בתקופה זו, מוקדש בעי-קר. למיפגני רוח ותרבות כיהא לישראל סבא. יש רואים בהדגשת אפיו הצבאי של החג הזה גם גוון מיליטאריסטי שראוי להימנע ממנו מטעמי חינוך וכיוצא באלה. ויכוח זה אינו. מן הענין ברגע זה, אך כיוון שנגענו בו, אעיר בדרך אגב רק מלים מספר. תופעות מיליטאריסטיות הן כמובן פסולות מעיקרן, אך מי שרואה צד זה במיפגן כלי-נשק של עם אשר כושר העמידה על הנפש הוא מיסודי התמורה הרוחנית והי-מותשית שנתחוללה בהוויתו הלאומית והאגו-רית, מי שרואה רק צד מיליטאריסטי זה, ניי-גש לענין גישה שטחית של שיגרת-סיסמות שאינה יאה לנושא זה. די לו לאדם יהודי לזכור מה היתה משמעותה של הברחת אק-דה אל תוך הגיטאות כדי להבין כי אם בעיני מי מנצנצות דמעות למראה התותחים העובי-רים בגלוי בתוצותיהן של ערים עבריות ב-ישראל, הרי דמעות אלו אינן תמצית של מי-ליטאריזם אלא מקורן אחר לגמרי והוא שייך